

Чернігівська державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
Чернігівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського
НАН України
Чернігівська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців

*Серія “Історики та
краєзнавці Чернігівщини”
Вип. 3*

Віктор Миколайович Шевченко
(Бібліогр.показжч.)

ББК 91.9:63

Ф 33

Віктор Миколайович Шевченко:(Бібліогр.показч.) / Скл. Л.В.Студьонова; Відп. за вип. П.В.Грищенко.- Чернігів, 2003. - 19 с. - (“Історики та краєзнавці Чернігівщини”; Вип.3).

Редакційна колегія серії

“Історики та краєзнавці Чернігівщини”

О.Б.Коваленко (голова), П.В.Грищенко (заступник голови), І.Я.Каганова (відповідальний секретар), С.Л.Лаєвський,

А.І.Неділя, Д.М.Никоненко, Л.В.Студьонова.

Скл.: Л.В.Студьонова

Ред.: І.Я.Каганова

Відп. за вип: П.В.Грищенко

Комп’ютерний набір: Л.В.Студьонова, О.В. Малій

Ризограф Чернігівської ОУНБ ім. В.Г.Короленка

Тираж 150

ПЕРЕДМОВА

Віктор Миколайович Шевченко народився 13 жовтня 1952 року в Ніжині у родині вчителів. Його дід Василь Дмитрович Шевченко, кандидат історичних наук, багато років очолював одну з кафедр Ніжинського педінституту ім.М.В.Гоголя (нині педуніверситет). Був автором численних публікацій, присвячених історичним подіям, окремим особам, життя і діяльність яких пов’язані з Чернігівським краєм. Зацікавлено ставився і до історії рідної йому Ніжинщини.

Під впливом діда юнак вирішив стати вчителем історії. Він закінчив Ніжинську школу №1 і рік працював тут лаборантом. У 1971 р. Віктор Шевченко став студентом першого курсу історичного факультету Ніжинського педінституту ім.М.В.Гоголя. На третьому курсі перевівся до Чернігівського педінституту ім.Т.Г.Шевченка. Тут на історичному факультеті, де він навчався, працював історико-краєзнавчий гурток. Гуртківці підтримували творчі зв’язки із об’єднанням краєзнавців Чернігівської ОУНБ ім.В.Г.Короленка, на засіданнях якого вони виступали з історико-краєзнавчими повідомленнями різноманітної тематики. Віктор Шевченко також обирав теми для виступів на засіданнях, вивчав їх, опрацьовував літературні джерела, документальні матеріали у фондах обласної бібліотеки ім.В.Г.Короленка, музеїв та архіву Чернігова. Перший його виступ мав назву “Повстання у Володьковій Дівиці”. У 1974 р. це скромне дослідження видрукувала обласна молодіжна газета “Комсомольський гарт”. Звичайно, газетні можливості обмежені. Тому Віктор Шевченко продовжував накопичувати матеріал про володьководівницькі події 1904 р. з тим, щоб написати розгорнуту статтю і опублікувати її на сторінках наукового журналу. Це вдалося здійснити у 1980 р. на сторінках “Українського історичного журналу”. Стаття мала назву “Виступ селян с. Володькова Дівиця на Чернігівщині у 1904 р.”

По закінченні інституту В.М.Шевченко обіймав посаду вчителя історії Лутовської 8-річної школи Ніжинського р-ну. 1976 року повернувшись до Ніжина, працював вихователем ПТУ№13, асистентом кафедри історії та філософії у Ніжинському педінституті, в 1982-1985 рр. - асистентом та викладачем Мелітопольського педагогічного інституту. У 1984 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Становище селянства Лівобережної України та його революційна боротьба напередодні першої Російської революції (1900-1904)”. За рік був зарахований на посаду старшого викладача кафедри історії СРСР і УРСР Чернігівського педінституту ім. Т.Г. Шевченка.. 26 грудня 1990 р. на підставі ухвали Ради інституту затверджений на посаді доцента кафедри історії та археології України.

80-90-ті рр. ХХ ст. були досить плодотворними у науковому житті В.М. Шевченка. Він друкується у престижному “Українському історичному журналі”, виступає з доповідями на наукових конференціях з історичного краєзнавства у Чернігові, Кам’янці-Подільському, Брянську, Кіровограді, Гомелі, Пензі, Києві, Ніжині, Сумах, Луцьку та інших.

Історичні розвідки В.М.Шевченка вміщено у численних наукових збірниках, виданих у Вологді, Запоріжжі, Києві, Чернігові, Ніжині, Луганську, Дніпропетровську, Черкасах. Він став визнаним фахівцем перш за все аграрних проблем історії України.

Чільне місце в його науковому доробку займають історико-краєзнавчі студії, присвячені діяльності Чернігівського губернського земства, найвидатнішим його діячам І.І.Петрункевичу, О.О.Русову, І.Л.Шрагу. Окрім цього В.М. Шевченко опублікував у започаткованому 1995 р. журналі “Сіверянський літопис” статті про маловідомі та невідомі сторінки біографій видатних земляків: актриси М.Заньковецької, мандрівника і вченого Ю.Лисянського, В.Кукольника – першого директора гімназії вищих наук у Ніжині та ін. Ряд статей на історико-краєзнавчу тематику вміщено на сторінках “Туристично-краєзнавчих досліджень.”

Віктор Миколайович Шевченко є членом редакційної ради журналу “Сіверянський літопис”.

Як педагог завжди мав авторитет серед колег і студентів, працюючи на посадах заст.декана з виховної роботи, завідувача кафедри історії та археології України (листопад 1992 – серпень 1994), згодом – кафедри історії України Чернігівського педуніверситету ім.Т.Г.Шевченка (1998-1999). У цей час В.М.Шевченко пише статтю “Методичні аспекти вивчення теми “Україна в роки Першої світової війни” у вузівському лекційному курсі історії України“, яку вміщено у збірнику матеріалів міжнародної наукової конференції, що відбулася у травні 1998 р. Перу В.М.Шевченка належать статті про морально-естетичне виховання майбутнього вчителя історії і про методику викладання історії України на неісторичних факультетах. З 1 вересня 1999 року В.М.Шевченко - доцент кафедри гуманітарних дисциплін, з 2003 р. - кафедри українознавства Чернігівського державного інституту економіки і управління (ЧДЕУ). За цей час під його керівництвом захищено кандидатську дисертацію. Він є також науковим керівником ще одного дисертанта. Біобібліографічний покажчик “Віктор Миколайович Шевченко” продовжує серію “Історики та краєзнавці Чернігівщини”. Він містить відомості про науковий доробок дослідника за 25 років його діяльності. Дотримано хронологічний характер розміщення літературних джерел у прямій послідовності. Деякі з них проанотовані.

Посібник супроводжується допоміжним довідковим апаратом, що складається з іменного та географічного покажчиків. Добір матеріалу завершено у вересні 2003 р. Бібліографічний опис видань здійснено у відповідності до існуючих державних стандартів.

Біобібліографічний покажчик “Віктор Миколайович Шевченко” розрахований на вузівських викладачів історії України, вчителів, студентів, а також краєзнавців, бібліотечних і музейних працівників.

ПРАЦІ В.М. ШЕВЧЕНКА

1974

1. Повстання у Володьковій Дівиці [Ніжин. пов.] //Комс. гарт.- 1974.- 7 груд.

Нині с.Червоні Партизани Носівського р-ну.

1980

2. Виступ селян с.Володькова Дівиця на Чернігівщині у 1904 р. //Укр. істор. журн. - 1980. - №3. - С.116-117.

1981

3. Методические рекомендации по изучению материалов XXVI съезда КПСС в курсе истории партии. - Нежин, 1981. - 43 с.

Співавт.: В.Й.Томек, О.М.Шуман та ін.

4. Селянська реформа і питання економічного розвитку Лівобережної України в кінці XIX – на початку XX ст. //Укр. істор. журн.- 1981. - №11.- С.61-66.

1982

5. Становище селянства Лівобережної України в кінці XIX - на початку XX ст. // Укр. істор. журн. - 1982.- №9.-С.71-78.

1983

6. Планы семинарских занятий и методические советы по истории КПСС.- Мелитополь, 1983.- 98 с.

Співавт: В.М.Борисова, О.С.Шуляк та ін.

7. Положение крестьянства Левобережной Украины и его революционная борьба накануне Первой российской революции (1900-1904): Автореф. дисс... канд. ист. наук. - К., 1983.- 24 с.

8. Селянський рух на Лівобережній Україні у 1900-1904 рр. //Укр. істор. журн. - 1983. - №2. - С.54-60.

1984

9. Комплексный план коммунистического воспитания студентов на весь период обучения.-Мелитополь, 1984. - 74 с.

Співавт.: І.Н.Тоцький, О.С.Шуляк та ін.

1985

10. Нові дані з історії селянського руху на Чернігівщині на початку XX ст. //Перша Чернігівська обласна наукова конференція з історичного краєзнавства: Тези доп. - Чернігів, 1985. - С.70-71.

11. Разоблачение преступной деятельности украинских буржуазных националистов в годы Великой Отечественной войны и задачи идейно-политического воспитания студенческой молодежи //Подвиг советского народа в Великой Отечественной войне и воспитание студенческой молодежи. - Запорожье, 1985. - С.66-68.

1986

12. Отражение классовой борьбы крестьянства Черниговской губернии и ее предпосылки в конце XIX – начале XX ст. в экспозиции Черниговского исторического музея // Тезисы Черниговской

научно-методической конференции, посвященной 90-летию Черниговского исторического музея. - Чернигов, 1986. - С.37-38.

1987

13. Документы Полтавского облгосархива о социально-правовом положении крестьянства в конце XIX – начале XX ст. //Первая Всесоюзная научная конференция по историческому краеведению: Тез. докл. - К., 1987. - С.270.

14. Поділля в період капіталізму //VII Подільська історико-краєзнавча конференція. – Кам'янець-Подільський, 1987. - С.16-17.

1988

15. Классовая борьба в Елисаветградской деревне накануне первой российской революции //Первая Правобережная научная конференция по историческому краеведению. - Кировоград, 1988. - С.65-67.

16. Крестьянское движение на Брянщине в начале XX века //Тезисы докладов межвузовской историко-краеведческой конференции. - Брянск, 1988. - С.50-51.

17. Селянський рух на Чернігівщині у 1902 р. //Друга Чернігівська обласна конференція з історичного краєзнавства: Тези доп. - Чернігів; Ніжин, 1988. - Вип.2. - С.76-78.

1989

18. Интернациональный характер деятельности гомельских социал-демократических организаций накануне первой российской революции //Первая Гомельская областная научная конференция по историческому краеведению. - Гомель, 1989. - С.69-71.

19. Їх не зламали тортури: До 85-річчя повстання селян Володькової Дівиці //Десн. правда. - 1989. - 23 трав.

20. О революционном крестьянском кружке в деревне Юнаковке Харьковской губернии в 1902-1903 гг. //Вторая Всесоюзная конференция по историческому краеведению: Тез. докл. и сообщений. - Пенза, 1989. С.185-186.

21. Про соціальні наслідки грабінницького характеру реформи 1861 року: (На матеріалах України) //IV Республіканська наукова конференція з історичного краєзнавства: Тез. доп. і повідом. - К., 1989. - С.284-295.

22. Социально-экономические предпосылки массового крестьянского движения в Новгород-Северском уезде в начале XX века //Новгород-Северскому - 1000 лет: Тез. докл. обл. науч.-практ. конф. - Новгород-Северский, 1989. - С.91-93.

1990

23. Безуглівський виступ селян 1910 року //Чернігівщина: Енцикл. довідн. - К., 1990. - С.55.

Ніжинський р-н.

24. Виїзне розширене засідання Наукової ради з історичних наук АН УРСР, присвячене 45-річчю визволення України //Укр. істор. журн. - 1990. - №2. - С.150-152.

25. Влияние новых форм внеаудиторной работы на морально-эстетическое воспитание будущего учителя истории //Нравственно-эстетическое воспитание молодежи средствами искусства. - Чернигов, 1990. - Ч.1. - С.66-67.

26. Володьково-Дівицький селянський виступ 1904 р. //Чернігівщина: Енцикл. довідн. - К., 1990. - С.139-140.

27. До історії селянського руху на Сосниччині на початку ХХ ст. //Минуле Сосниці та її околиць. - Чернігів, 1990.-С.76-78.

28. Долаючи опір контрреволюції //Десн. правда. - 1990. - 25 груд.

29. Жуклянські виступи селян 1900-1901 рр. //Чернігівщина: Енцикл. довідн. - К., 1990. - С.257.

Корюківський р-н.

30. За землю //Десн. правда. - 1990. – 26 верес.

Виступи жуклянських селян у 1902 р.

31. Крестьянские волнения в Сумском уезде в начале ХХ века //Тезисы докладов и сообщений Первой Сумской областной историко-краеведческой конференции. - Суми, 1990. - С.74-75.

32. Кропивненське заворушення селян 1906 р. //Чернігівщина: Енцикл. довідн. - К., 1990. - С.373-374.

Бахмацький р-н.

33. Селянський рух на Поділлі в роки Першої світової війни (1914-лют.1917 рр.) : Стан розробки і перспективи дослідження //VIII Подільська історико-краєзнавча конференція. Секція дожовт. історії. –Кам'янець-Подільський, 1990. - С.6-7.

1991

34. Вплив черезсмужжя на соціально-економічний розвиток Чернігівської губернії в пореформенний період //Проблеми історичного і географічного краєзнавства Чернігівщини. - Чернігів, 1991. - С.22-24.

35. До питання про мобілізацію земельної власності напередодні Жовтневої революції в Росії //Питання вітчизняної та зарубіжної історії. - Чернігів, 1991. - С.29-31.

36. З досвіду методики викладання історії України на неісторичних факультетах //Проблеми викладання історії України в технічному вузі. - К., 1991. - С.291-292.

37. Из опыта методики преподавания истории Украины на неисторических факультетах //Проблеми викладання історії народів України в технічному вузі: Тез. доп. респ. наук.-метод. конф. - Одеса; К., 1991.- С.291-293.

38. Мобілізація земельної власності на Поділлі 1906-1914 рр.//Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України: Тез. доп. і повідом.V Всеукр. конф. - К.; Кам'янець-Подільський, 1991.- С.538-539.

39. Нові документи з історії селянського руху на Чернігівщині на початку ХХ ст. //Питання вітчизняної та зарубіжної історії. - Чернігів, 1991.- С.61-68.

40. Якщо вже правда, то до кінця //Комс. гарт.- 1991.-23 лют.

До історії Крутянської трагедії 1918 р. під Ніжином.

1992

41. Малоизученные формы классовой борьбы крестьянства Украины в годы Первой мировой войны //Крестьянское хозяйство: История и современность. - Вологда, 1992. - Ч.2. - С.19-20.

42. Проблема куркульства потребує дальшого вивчення //Тези доповідей міжвузівської науково-практичної

конференції. - Чернігів, 1992. - Ч.3. - С.130-131.

1993

43. До походження поняття “куркуль” //Шоста Всеукраїнська наукова конференція з історичного краєзнавства. - Луцьк, 1993. -С.155-156.

44. Землеволодіння і землекористування селян Чернігівської губернії у другій половині XIX ст. //Проблеми історичного і географічного краєзнавства Чернішівщини. - Чернігів, 1993. - Вип.2. - С.45-50.

1994

45. З історії статистико-етнографічних досліджень О.Русова на Ніжинщині //Література та культура Полісся. - Ніжин, 1994. - Вип.4. - С.26-29.

1995

46. До історії діяльності РУП на Чернігівщині //Сіверян. літопис. - 1995. - №6. - С.3-7.

Співавт.: Т.П.Демченко.

47. Олександр Русов і Чернігівщина //Сіверян. літопис. - 1995. - №2. - С.50-54.

1996

48. До питання про селянські виступи на Чернігівщині в період Першої світової війни (лют.1914-лют.1917 рр.) //Людина, суспільство, культура: Історія та сучасність. - Чернігів, 1996. - С.65-67.

Співавт.: М.М.Коропатник.

49. З історії розвитку земської медицини на Україні у XIXст.//Матеріали міжнародної наукової конференції “Відродження української державності: проблеми історії та культури”. - Одеса, 1996. - Ч.1. - С.198-200.

50. М.Заньковецька: тернистий шлях до зірок //Жінки Чернігівщини: Історія і сучасність: Матеріали обл. наук. - практ. конф. - Чернігів, 1996. - С.103-105.

51. Місце куркульства в процесі розвитку товарно-грошових відносин в Україні у XIX- на початку XX ст. //Людина, суспільство, культура: Історія та сучасність. - Чернігів, 1996. - С.63-65.

52. Ювілей, який мав великий резонанс у Чернігові: [25-річчя громадської діяльності І.Л.Шрага] //Літ. Чернігів. - 1996. - №8. - С.52-66

Співавт.: Т.П.Демченко.

І.Л. Шраг - видатний діяч Черніг. земства та Української Народної Республіки. Народився в Седневі Черніг. р-ну.

53. Яворницький Д.І. Село Красилівка [Козелец. пов.] /Підгот. до друку і передм. О.Б. Коваленка, В.М.Шевченка//Сіверян. літопис. - 1996. - №5. - С.114-116.

Нині входить до складу Козелецького р-ну. Видатний укр. вчений відвідав Красилівку у 1896 р., де й написав цей історико-етногр. нарис.

1997

54. Д.І.Яворницький [1855-1940] і Чернігівщина //Література та культура Полісся.-Ніжин, 1997.-Вип.8.- С.65-68.

Співавт.: С.Купянська.